

b.

N. 66, 5.

Wf
588

ORATIO.

QVA

Illustrissimo Principi ac Domino,

DN. FRIDERI-

CO VVILHELMO, DV-

CI SAXONIAE, LANDGRA-

uio Thuringiæ, Marggrauio Misniæ,

&c. beatissimè, at relicto apud omnes sui desiderio

ingenti, Vinarix Nonis Quintilibus cir-

ca horam XI. vespertinam de,

mortuo,

IN ILLVSTRI GYMNASIO

Schleusingsensi, iustissimi luctus testandi,

piæq; erga Patrem Patriæ gratitudinis declarande

caussa, parentatum fuit,

à

M. VVolfgango Sebero, Rectore,

EXCVSA SMALCALDIÆ, &c.

31.

535

Illustrissimis Principibus
ac Dominis,

DN. IOHANNI PHILIPPO,
DN. FRIDERICO,
DN. IOHANNI VVILHELMO,
Fratribus germanis : Ducibus Saxoniae,
Landgrauis Thuringiae, Marg-
grauis Misniae, &c. Ducis pie
defuncti, &c. relictis filijs hæ-
redibus, Dominis suis clemen-
tissimis,

*In luctus ut iustissimi, sic grauissimi testi-
monium, benedictionis atque gratiæ
diuinæ humilimam appreciationem,
Et sui deniq; atq; uniuersi Gymnasii
subiectissimam commendationem,*

Dedicat Autor.

O R A T I O.

QUOD HOC TEMPORE OMNIBVS HA-
 rum regionum incolis vsuvenit, Magnifici, Reueren-
 di, Clarissimi, Amplissimi, & doctissimi viri, Domi-
 ni, Patroni, fautores, Compatres, Collega, atq; amici
 reuerenter colendi, vosq; adolescentes carissimi: quod omnibus ha-
 rum regionum incolis vsuvenit, ut ex prematuro, sed beatissimo
 Illustrissimi Principis ac Domini, Domini FRIDERICI WIL-
 HELMI, &c. obitu, ingenti se affectos luctu sentiant: illud de
 nostro etiam Gymnasio verissimè affirmare possum. Non enim
 communes tantum habet cum alijs luctus sui rationes: sed multæ
 suppetunt caussa, quæ versantibus in eo singularem quandam do-
 lendi necessitatem imponunt. Quando autem sub corde occultatus
 dolor, & magis illud conficit ac macerat, & minus à quouis con-
 spicitur: consultissimum quidem esse videtur, aperta illum tandem
 oratione declarari: partim ut nonnihil inde ad auditores recedat
 solatij: partim ut ingrati animi, & stoica ἀπαθείας vitium decli-
 nemus. Verùm isti rei qui sufficiat, cum arbitror tum verborum
 grauitate, rerumq; variarum scientia, tum præcipua quadam au-
 toritate instructum esse oportere. A quibus omnibus cum me de-
 prehendam esse longè imparatissimum: optârim equidem prouin-
 ciam hanc in presentiarum verba faciendi cuiuis alij potius com-
 missam fuisse, quàm mihi: qui ut dolore nemini concedo, sic in di-
 cendo quemuis mihi præferri facile patior. Sed cum nihilominus
 id muneris superior mihi Magistratus demandatum esse cupiat:
 nolo illius vel beneuolentiam erga me ignorare, vel autoritatem
 aspernari, vel voluntatem negligere. Tenebo autem istam, quan-
 tum res feret, orationis formam, quæ tum personarum considerati-
 oni, tum captui discipulorum (quos de perpendenda præsentis rerum
 omnium perturbatione nunquam satis monuerimus) imprimis vi-
 detur esse accommodata. Vnde planum, opinor, fiet, quàm nunc iu-

A 2 stas

stas dolendi atq; ingemiscendi, quàm verò graues DEI omnipotentis gratiam & misericordiam implorandi causas habeamus. Atq; utinam feliciter utrunq; assequar, ut & gregem discipulorum in sua atq; omnium nostrum calamitatis duxisse agnitionem: & sine vestro, viri optimi, tædio munus executus meum esse videar. Quod ut à vobis me impetrare patiamini, vehementer rogo. Erit, scio, ubi verbis utar nimis ieiunis: erit in rebus, ubi scientia mea vacillabit: erit etiam ubi necessaria omittam, omittenda ponam. Sed quæso vestram equanimitatem, excuset verborum ieiunitatem infantia mea: patrocinetur ætas ignorantia rerum: imprudentiam doloris acerbitas vitio liberet, quo, lapis ego sim, si tali patriæ nostræ statu liber sim: diuiniore natura, si sic sustineam, ut interim animum expedire, omniaq; certo & accurato iudicio meditata, & disposita decenti sermonis genere proferre queam. Atqui missis pluribus ad rem ipsam accingar, deq; Principe nostro optimo, cuius celsitudinem votis reuocare fati lex prohibet, ipse, quæ nunc est conditio, haud sinit, ea commemorabo, quæ memoriam illius utcunq; nobis commendent, utinam verò non dolorum simul vulnera, tantum non recenti adhuc sanguine stillantia refricent.

Anno Christ.
 1562. die
 25. Apr.

Sen. Her. fur.
 v. 339.
 Petr. de rem.
 vtr. fort. lib.
 1. dial. 16.

Ortum illi dedit, quod nemo ignorat, familia Saxonica, vetustate præstantissima, rerum gestarum, honorumq; ac dignitatum magnitudine nobilissima, pietatis deniq; studio, cultuq; & conseruatione sincerioris religionis maximè conspicua. Non habeo quidem quod culpem illos, qui exiguam esse putant, quæ à maiorum splendore petitur, gloriam: eamq; demum veram laudem censent, quam sua quisq; virtute sibi peperit. Qui genus iactat suum, aliena iactat, inquit Seneca: & Petrarcha: veram laudem nisi de proprio sumseris, ab alio non expectes. Atq; hinc si vel veterum historias excutiamus, vel recentiorum acta perlustremus, vel ipsam consulamus experientiam, plurimum videmus illos, qui humili fuerunt, & obscuro loco progeniti, equari, aut etiam præferri his, quos genus quidem nobilitat, nimia autem generis fiducia ut virtutis expertes, sic

inglo-

inglorios relinquit. *Exempla suppetunt innumera, quò minùs dubia videantur, quæ dicta sunt. Verùm debent ea tamen certos intra limites contineri, nec longius extendi, quàm recta permittit ratio. Omnino ineptè faciunt, qui gloriam non tam factis suis quaerunt, quàm è sola maiorum eminentia in se deriuare cupiunt: nascendoq; magis, quàm viuendo splendorem se consequi posse arbitrantur. Atqui contendo ego, cum ad decus familiae, maiorumq;, ac parentum laudem propria quoq;, accesserit virtus, & gloria propria, tum illud, nescio quid præclarum, admirandum, diuinum solere existere. Iucunda sunt oculis aurea poma, quamuis in Samio catino posita: Smaragdus, & aliæ gemmæ mirè illos afficiunt, ubi cunq; sunt: Verùm cum aurea poma phiala contineri aurea, Smaragdum & gemmas similes aureis inclusas annulis vides, tum de-*
num incredibiliter videris tibi delectari. Eadem virtutis est ratio, quæ laudem in quouis homine meretur: excellentem verò, & singularem in illis, quibus aliquod decus natalium dignitas conciliat. Sic ergò nostro quoq;, Principi maiores illustrissimos singulari ornamento esse statuimus, non quia nihil aliud, à quo commendetur, in promptu est, sed quia ipsius celsitudo se illis adeò dignam per omnem vitam suam gessit, ut eorum nullo inferior dici queat. Prolixum esset, vniuersos Saxonica stirpis heroes, præclarissimãq;, illorum facta, & res gestas non dico explicare, quod immensi foret operis: sed vel generali saltem indice notare. Hoc tamè constanter asserere in procliu est, si vnq; gens aliqua extitit, quæ Duces habuit faciles ac clementes erga subditos, in hostes atroces & animosos: fortes & strenuos in bello: pacis tempore tranquillos & placidos: Saxonas illam gloriam inprimis sibi posse ascribere. Ecquis enim in dubium vocare ausit, fortitudinis laude atq; strenuitatis illos excelluisse, qui communi mortalium consensu cognomina inde acceperunt, ut STRENI, ut BELLICOSI dicti sint? ecquis pacis amatores extitisse ambigat? ecquis beneficos, clementes, humanos? quos non tantùm boni ac felicitis ominis caussa FRIDE-

Sirac. 32. v.
7. & 8.

A 3

RICOS,

RICOS, WILHELMOS, IOHANNES parentes vocauerunt, sed qui suis etiam liberis eadem nomina imponentes, hoc ipso, nulla re magis se, quam pace, clementia, beneficentia, & similibus gaudere, suisq; posteris ea quam commendatissima esse cupere, testatum fecerunt? Non longè abierimus, & euidentissima horum omnium exempla occurrent. *FRIDERICVS* ille, *FRIDERICI GRAVIS* filius, cognomine *STRENVVS*, quantum quæso bello valuit? quam verò similem sibi filium progeneravit *FRIDERICVM BELLICOSVM*, matre *CATHARINA*, *HENRICI XII.* Principis Hennenbergensis filia, cuius memoria nos omnes, qui hanc Hennenbergicam ditionem vel ut patriam, vel ut hospitam amplectimur, immortaliter delectari æquum est, præsertim quia pietatis, modestiæ, simplicitatis, aliarumque virtutum fæminearum exemplar fuit absolutissimum: nec tantum primum Saxonie dedit Electorem, illum quem dixi *FRIDERICVM BELLICOSVM*, qui & Lipsensem erexit *Academiam*, sed quotquot etiam exinde Saxonie Duces habuit, illi omnes ad ipsam suum ortum referunt. Proximè autem successit *FRIDERICVS II.* qui cognomen inuenit *PLACIDI*, tale certè, quod si re comprobetur, eo nihil in Principe amabilius fingi, nihil à subditis sperari gratius potest. Verùm an non satis superq; ille comprobârit, qui in bello etiam, quod à fratre lacesitus susceperat, adeo se placidum præbuit, ut cuius cade omnis belli turba sedari, ipseq; multis insuper opibus augeri potuisset, eius ille vitam ledi, cum suæ ipsius periculo, seriò prohibuerit? Quid dicam de huius filiis *ERNESTO* & *ALBERTO*? quibus pueris adhuc plagio surreptis, patriq; singulari *DEI* prouidentia restitutis, facile, quid futurum esset, apparuit. Sanè horum filios tandem Deo ex omnibus uniuersi mundi regibus, ducibus & principibus eligere placuit, quos Ecclesiæ suæ à pontificijs sordibus per electum suum organum Reuerendum patrem *LVTHERVM* repurgatæ primos nutritios faceret. Etsi enim *WEDEKINDVS* ille Magnus,
Saxo-

Anno 1409.
mens, Noue.

Saxonia Rex multis antè annis suasu, & impulsu CAROLI
MAGNI, Ethnica superstitione valere iussa, tum ipse in CHRISTI
regnum nomen suum dederat, tum posteris, ut idem facerent, autor
atq; hortator extiterat: tamen ad hoc usq; tempus Pontificia serui-
tutis iugum non excuti omninò potuerat. Sed hi, quos dixi, Duces
diuino suffulti robore, cum LVTHERVS tandem, cœlesti ani-
matus Spiritu, aleam iaceret, propositum, consiliumq; DEI magno
& stupendo ardore tutati sunt, & prouexerunt. Et ut paulò con-
tractioribus velis utar, inq; piè nunc defuncti Principis linea sola
persistam, quid ERNESTI filij FRIDERICVS & IO-
HANNES? quantum pro refulgescente doctrina Euangelij pu-
riore laborauerunt? FRIDERICO quidem SAPIENTE
(cui se Witebergensis debet Academia) instauratorem illius LV-
THERVM & socios liberalissimè excipiente ac fouente: IO-
HANNE verò constantissimè (unde nomen quoq; CONSTAN-
TIS illi datum fuit) propugnante. A quo genitus IOHAN-
NES FRIDERICVS tanti eam fecit, ut ingenuam illius con-
fessionem presentissimo vitæ ac fortunarum periculo redimere non
dubitârit. Hunc rursus magno animo, & feruore admirabili
IOHANNES WILHELMVS filius, quamdiu vixit, imi-
tatus fuit: Atq; is est, quem patrem habuit Dux inclytus FRI-
DERICVS WILHELMVS, quem altis nunc suspirijs ac
gemitibus mœstissimis desideramus: cuius gratia hæc recensere li-
buit, ut intelligeretur, quanto ipsius virtus nitatur fundamento,
quod tantum abest, ut de laude ipsius atq; gloria quicquam dero-
get, ut eandem per se illustrissimam illustriorem reddat. Est ali-
quid ex humili quodam repentem loco ad honoris fastigium subli-
mius ascendere: ac quibus id contingit, illis non immeritò laudis
honor tribuitur. Sed inuenias inter eos non fortasse nullos, quos
non tam virtutis ardor stimulat, quàm necessitas instigat, ut quo-
quo modo vias exurgendi querant. Quantum enim fortunæ in-
humanioris asperitas in utramq; partem habeat roboris, quantam

ad

Introducta
18. Octob.
An. 1502.

Horat. 2. Epist. 2.

Valer. Max. 3. 5.

Virg. Aen. 5. v. 553. & seq.

ad excitandos animos vim, quantam ad acuendos cordis motus potentiam, quis non intelligat? Posset tale quid referri de milite Luculli, nisi hoc loco videretur indignum. Verum quos omni ex parte splendor familia circumfulget, & res præclare à maioribus gesta illustrent, hi sanè viros se præstant, si acceptam lucem non obscurant: si conseruant, quauis laude dignos: si autem ita confirmant animum suum, ut fulgorem generis virtute factisq; suis clariorem reddant, diuini aliquid habere omnino mihi videntur. Expertus hanc difficultatem fuit Cn. Scipio, Africani filius, de quo idcirco sunt, qui mirantur, quas dii tenebras ex quo fulmine nasci passi fuerint: expertus eandem Clodius ille Pulcher, experti alij multi. Sed illam Dux noster beatissimus tanta per DEI omnipotentis gratiam felicitate superauit, ut maioribus dignam relicta gloria retulisse gratiam, verissimè dici possit. Quam enim maiores ipsius Celsitudini facem accenderant, eam sic conseruauit & exornauit, ut si annis proximis superioribus parens, si auus, si proauus reliquiq; ordine omnes in vitam Duces rediissent, uno ore de tali familia sua Principe fuissent gratulaturi. Quod quidem intuentes in vitam, & facta illius nullo labore intelligent, quàm verè affirmetur. Statim enim atq; inito cum CHRISTO Seruatore suo fædere iudicio factus esset, ac etate confirmatior, maturè admodum indolis suæ bonitatem & præstantiam exeruit, ut facile appareret, nec ab auita ipsum generositate degeneraturum, nec quicquam intermissurum eorum, quæ pio & Christiano principi laudem decusq; afferre possunt. Magnum olim virtutis argumentum iudicabatur, si adulescentes principes equos poscerent, syluas amarent, ceruos, vros, vrsos audacter inuaderent, delectarentur armis, & pugnas, quasi re seria, committerent. Hæc qui facerent, eos summi iuxta atq; infirmi diligebant, laudabant, suspiciebant: eos hostibus terrori, solatio subditis: parentibus ornamento, perfugio amicis quondam fore ominabantur. Quid Æneæ reliquiarum Troianarum regi, quid proceribus eius accidere poterat incundius, quàm videre Ascanium cum

cum equalibus ad exequias Anchisæ in Sicilia institutas varia pugnarum simulacra exhibere? Nimirum quarum rerum studio parentes filios à primis annis addictos esse voluerant, in his illos excellere cum primis letabantur. Sed quid procul accersò, quæ vel Germania nostra suppeditare abundè potest? Nam ut vita illi omnis in venationibus olim atq; in studijs rei militaris consistebat, sic adolescentes præsertim nobiliores capiendis interficiendisq; feris sese durabant, proq; solo laudis præmio exercebant: unde princeps Romanæ poëseos Maro:

Venatu inuigilant pueri, siluasq; fatigant,
Flectere ludus equos, & spicula tendere cornu.

Nam ad Germanos præconium istud, non ad Latinos pertinere, iam pridem acutissimus Goropius demonstravit. Illa exercitia Princeps noster inclytus FRIDERICVS WILHELMVS non planè quidem neglexit, sed ita tamen est persecutus, ut nequaquam in ijs omne vitæ suæ momentum esse positum existimãrit. Sanè venationis studium primas olim inter ea tenuisse, quæ hominibus illustri loco natis conuenire credebantur, vniuersa testis est antiquitas. Nam & Deos illud autores habere, & parandis tum corporibus, tum animis ad quæuis pericula facilius propulsanda, accommodatissimum esse sentiebant. Et dicat mihi aliquis, quid facerent melius, qui angustissimis caduce huius vitæ terminis omnia definiebant: & licet animæ, postquam corpore soluta esset, immortalitatem crederent, tamen quicquam de illa certi pronunciare non audebant? Hic noster Princeps nouerat quidem sibi quoq; subditorum defensionem in externis periculis, ubicunq; res tempusq; postularet, incumbere: sed eam curam ponebat in minimis, quantog; lux tenebris, cælum terra, æternum caduco est præstantius, tantò maiore vigilantia etiamnum adolescens sibi, postquam ad gubernacula rerum accessisset, opus fore intelligebat, ut ne quibus prudentia sua pacem externam conferret, eorum animas bellis internis affligi, doctrinæq; cælestis corruptione à vera, quæ in

Cæsar lib. 6.
de bello Gal.
p. 137. 140.

Aene. 9. v.
605.

In Aduaticis.

Plat. 7. de LL
sub fin.

Xeno. de venat. princip.
Iul. Poll. lib. 5. præf. alij.

B

alte-

altera vita pius manet, tranquillitate prohiberi pateretur. Non
1. Tim. 4. 8. *ignarus dicti Apostolici: Corporalis exercitatio ad modicum uti-*
lis est, pietas autem ad omnia utilis est, promissionem habens vi-
tae, quae nunc est, & futurae. His cogitationibus vix dum adole-
Matth. 6. 33. *scens occupatus, ita vitam suam instituebat, ut ad praescriptum*
Christi perpetuo summo illi & praepotenti rerum omnium Condi-
tore, verboq; illius per Reuerendum patrem LUTHERVM &
fideles eius successores à Pontificijs & Calvinianis erroribus vindi-
cato primam curam tribueret. Ab ea quicquid ipsi reliquum es-
set temporis, id omne in illis ponebat studijs, quae vim legum ex-
planant, lumen mentis accuunt, usumq; rerum variarum afferunt.
Claudian. de *O sapiens consilium, o discendi rationem egregiam. Utinam per o-*
4. cōsul. Ho- *mnia verum esset, quod vulgò perhibent, exempla regum atque*
norij v. 299. *principum vim pondusq; legum habere, subditosq; ut plurimum*
& alij. *ad morem atq; consuetudinem sui magistratus se componere. Quo-*
tusquisq; nunc est in discantium numero, qui similem in studijs suis
obseruet ordinem, quiq; firmiter sibi persuaderi patiatur, non mi-
Iobi 28. 28. *nus verè, quàm frequenter dici: Timorem Domini esse initium*
Psal. 111. 10. *sapientiae: Pietatem esse virtutum ceterarum fundamentum, &*
& alibi. *quae alia in hunc sensum vel infantes recitare possunt? Vnde quid*
Cic. pro Plan. *mirum, si ingenia fiunt hebetiora, profectus tardiores, infelices e-*
265. quam- *uentus? En Principem, adolescentes, en Magistratum, en Ducem*
uis alio sensu, *vestrum: si sapientem, si eruditum, si liberalem, si mansuetum, si*
felicem in gubernando, si omnibus virtutibus cumulatisimè or-
natum euasisse cognoscitis, si tot tantasq; dotes miramini: ne in nu-
da ista cognitione acquiescite, sed ad fontem potius illarum virtu-
tum recurrentes, vnde profluxerint serio vobiscum, & sedulo co-
gitate: ubi si TIMOR se DEI vobis ostendet, sectamini, colite,
amplectimini illum, is est, per quem ad finem vestra studia o-
ptatum potestis perducere, quomodo per eundem Princeps quoq; no-
ster ad omnia summa peruenit. Et significasse illum in adolescen-
tia tanquam in herbis, quae in aetate adultiore futura esset virtu-
tum

rum omnium maturitas, videtur etiam testatum relinquere vo-
luisse celeberrima Academia Ienensis, quæ ut à Celsitudinis ipsi-
us Auo IOHANNE FRIDERICO memoriae laudatissima Anno 1550.
aperta fuerat, ita cum primis ei digna visa est, in qua teneram
etatem discendo doctrinam Christianam, & bonis literis incum-
bendo consumeret. Non enim tantum cum singulari applausu ibi
& maxima omnium ordinum gratulatione exceptus fuit, sed Do-
ctores etiam & Professores quem habuerunt summum honorem ei
detulerunt, RECTORE Mq; illum sibi humilimo studio ascii-
uerunt. Iactis dehinc feliciter fundamentis & comparatis illis,
quæ principem gubernatorem perficere possunt, clauum tandem Re-
giminis, Deo clementer annuente, eum & etas maturior inuitaret,
& multa flagitârunt caussa, accepit. Hic iam de gemino matri-
monio dicendi locus erat, priore cum SOPHIA, CHRISTO- Anno 1583.
PHORI laudatissimi Ducis Wirtenbergici filia, tum temporis 5. Maij.
in aula Hennenbergensi versante, contracto: posteriore (postquam
SOPHIA integro anno, & ampliore spacio ante pie expirasset) Anno 1590.
cum ANNA MARIA, PHILIPPI LVDOVICI Prin- die 21. Iul.
cipis Palatini ad Rhenum filia: sed tantum ibi videor mihi videre
campum, tam materiem fecundam, ut parem me illi futurum,
præsertim hoc breui temporis spacio, diffidam. Proinde simplici
tantum ista significatione contentus ad historiam gubernationis
progredior. Verum hic quoq; qualem ipsius Celsitudo se gesserit,
quid egerit, quantum CHRISTI Ecclesiam, quantum statum
ciuilem, quantum è subditis vnumquemq; adiuuerit, promouerit,
ornârît: disertè me nego (quî enim hac etate hoc calamitoso statu
affirmem?) omnia memoria tenere, nedum dicendo explicare pos-
se: præsertim quod illud tempus attinet, quo non tantum consueta
ipsi & à parente relicta negociorum moles incubuit, sed præterea
Septemviratus etiam Saxonici administratio commissa fuit. Si
quid vota possent, optârîm ego adesse vnum è nobilissimis illis vete-
rum oratorum coryphæis, aut Periclem, aut Demosthenem, aut Ci-

ceronem, qui pro me, quod reliquum est, absolueret. Habiturus es-
 set, quicumq; esset, locupletem ingenij sui vim, sermonisq; copiam
 ostentandi materiam. Neq; puto, quenquam fore, qui hæc me di-
 cat plus iusto exaggerare, si cogitet, quid publica sit tranquillitas,
 quid puritas religionis, & doctrina Christiana sinceritas, quibus
 quod frui hæctenus nobis contigit, secundum DEVM paternæ hu-
 ius Principis vigilantia unice acceptum referre nos oportet. Lice-
 at mihi vno verbo dicere, quod res est: egregie factò ipso præstitit,
 quod nomine præ se tulit: talem se omni tempore probans, qui &
 pace publica nihil haberet antiquius, & de propugnandis subditis
 Plaut. Capt. 1. 2. maximè sollicitus esset. Non facile quidem animaduertimus ho-
 mines bona, quæ habemus, nec rectè intelligimus, nisi cum amissa
 Cic. Phil. 12. desideramus. Sed ò morem peruersum & execrandum. Qui belli
 p. 241. & 13. sunt experti damna, pacis vel solum nomen dulcissimum & pulcer-
 princip. rimum: rem verò cum iucundam, tum salutarem dicunt. Cum
 enim, bello grassante, templa & scholæ claudantur, leges sileant, re-
 linquantur pecora, agricultura deseratur, mercatorum nauigatio
 conquiescat: è contrario fruentibus pace, verè illud euenit, quod Is-
 1. Reg. 4. 25. raelitis regnante Salomone, ut unusquisq; sub vite sua & sub ficu
 sua possit habitare. Talis felicitas nobis etiam sub nostro SALO-
 MONE siue FRIDERICO WILHELMO concessa fuit,
 ubi quisq; officium suum sine impedimento facere, & vel publico
 inseruire commodo, vel urgere priuatum potuit. Quam faxit mi-
 sericors Deus, ut citius agnoscamus, quàm dolere, quod in tempore
 non agnouerimus, cogamur. Nam cogitare casu id ita cecidisse,
 nec singulari Ducis nostri diuinitus ad id excitati circumspectione
 ac cura, impium, iniquum, iniuriosum esset. Prætereo hic multa
 sciens, multa etiam talia, quorum lucem in hac umbratili vita o-
 culi mei non sustinent, intellectus refugit. Quî enim hoc mihi su-
 mam, ut explicare speciatim ausim, quàm fuerit erga pauperes libe-
 ralis, quàm erga literarum cultores munificus, quàm suis carus,
 quàm acceptus vicinis, quàm deniq; ad prouidendas & declinan-
 das

das seditionum & bellorum occasiones ingeniosus, ad opprimen-
 dum, si quid tale oriri cœperat, industrius? Omnia hæc prætereo,
 ne illis, qui melius nōrunt, ineptè ac frigide nimis: qui planè ne-
 sciunt, obscure ac sine sensu loqui videar. Quemadmodum autem
 patriam nobis ab externis hostium incursionibus, facultates à di-
 reptionibus, corpora ab iniurijs fidelissimè semper defendit, vitam-
 què mortalem, quibus potuit studijs, adiuuit: sic nec alteram illam
 de sempiterna animarum tranquillitate ac salute curam, in quam
 aequè, aut magis etiam inde vsq; ab adolescentia incubuerat, un-
 quam deposuit. Non sum equidem nescius, aliud esse statum Ec-
 clesiasticum, aliud politicum: minimeq; conuenire, ut vnus ali-
 quis vtrung; occupet. Quid enim causæ fuit, quod Vsias Rex Iu-
 deorum alias optimus & prudentissimus, lepra tandem infectus,
 vrente ista, & deformi labe per omnem reliquam vitam liberari
 non potuit? Nihil aliud, nisi quod non contentus sua vocatione
 in alienam messem falcem immittere, ac perruptis politici officij re-
 pagulis, quod Sacerdotum erat, sibi ausus fuerat arrogare. Nihil
 tale de nostro Principe intelligi volo, cum animas subditorum ipsi
 curæ fuisse contendo. Vtrung; DEVS exigit, vt & distincta sint
 officia Ecclesiastica & politica, & magistratus politici Ecclesie sint
 nutritij, custodes, defensores. Non igitur est, quod illi munere suo
 se perfunctos arbitrentur: si corporum & fortunarum in regnis su-
 is curam suscipiant, suosq; fines vel longius extendere studeant, vel
 non patiantur angustiores reddi. Qua quidem laude sola plurimi
 è veteribus, vt Philippus Macedo, Alexander, Iulius Cæsar, Au-
 gustus aliq; innumeri etiamnum celebrantur, sed qui omnes cum
 extra pomeria Ecclesie versati fuerint, nihil, quod vltèrius cura-
 rent, habuerunt. Quos autem suo præpotens rerum omnium fa-
 ctor, qui se ita hominibus patefecit, quod sit vnus in essentia, in
 personis trinus, quos ille suo populo siue iudices, siue reges aut prin-
 cipes præesse iubet, eorum munus paulo amplioribus limitibus cir-
 cumscriptum esse cupit. Cum enim omnis ipsi cura in amœnissimo

2. Reg. 15.

2. Paral. 26.

Es. 49. 23.

Es. 62. 4. &c.

Pſal. 87. 2. & 133. 13. 14. illo hominum cœtu ſit ſita, à quo ſcit verbum ſuum diligere, nomen
 prædicari, & mandatis ſuis, quantum humana fert infirmitatis
 ratio, morem geri: non tantum perpetuò ipſum pijs ac fidelibus
 doctoribus committit, à quibus ad capeſſanda cœleſtis regni gaudia
 perficiatur: ſed excitat etiam magiſtratus, qui præter Decalogi
 cuſtodiam eiusdemq; legum executionem, etiam doctrinam de gra-
 tuita remiſſione peccatorum propter CHRISTVM, & ſalutis
 æternæ conſequendæ ratione, autoritate ſua foueant, & ab errori-
 bus ac corruptelis vindicent. Atq; hinc nihil eſt facilius, quàm
 in errorem adduci homines, & extremos conſcientiæ pauores expe-
 riri, ſupremis illorum ducibus aberrantibus, nihil magis arduum,
 quàm in rectâ illos veritatis ſemita perſeuerare, principibus eam
 non tantum deſerentibus, ſed atrociter etiam perſequentibus. Hic
 Prou. 29. 12. Cic. 3. de LL. p. 190. nimis verum eſt, quod de ſuperiorum exemplis dicitur, quod mul-
 tum ad corrupendum vulgus valeant: ita cunctis in rebus vitia
 firmiores, quàm virtutes, in hominum animis radices agunt. A-
 deſt teſtis vniuerſæ Eccleſiæ hiſtoria, vbi nunquam non populus ad
 nutum regum atq; principum verum DEI cultum vel retinuiſſe,
 vel repudiâſſe, vel corruptum emendâſſe legitur. Davidis tempore
 facile puritatem ſuam religio per totum eius regnum ſeruabat, ipſo
 rege ac ſupremo gubernatore illius obſeruantiffimo. Nec ſub Salo-
 mone, quamdiu paternæ integritatis ſpeculum ob oculos habebat,
 quicquam ea damni ſentiebat. Verum cum Rehabeamo, cum Iero-
 boamo, cum cæteris farina iſtius regibus totus populus verum De-
 um deſerebat, legem eius atq; verbum negligebat, idololatriæ ſtu-
 dio omnem animum, curam, operam, cogitationes deniq; omnes
 conſecrabat. Vnde varij excitantur hoſtes, bellis turbabantur o-
 mnia, & pacis non tantum, quam hæc vita ſentit, amœnitas deſi-
 nebat, ſed ſpes etiam illius, quam alterum ſeculum ſpondet, fundi-
 tus peribat. Vbi culpam quidem ſuam ſinguli etiam è minimis
 luere tenentur: nec pœna liberi eſſe poſſunt, qui falſorum cultu-
 rum traditione, ac commendatione ſimpliciorum animos ſeduxe-
 runt:

runt : sed maximè omnium reges oportet tot animarum iacturæ
 rationem reddere : quippe qui subditos exemplo suo non corrup-
 pere, sacerdotum verò impios conatus autoritate sua citra labo-
 rem infringere poterant. Has officij sui metas cum intelligerent
 Afa, Iosaphatus, Ezechias, Iosias & alij nonnulli Iudeorum reges :
 nihil magis faciendum sibi esse ducebant, quàm instaurare colla-
 psa religionis rudera : & quaecunq; ad emendationem cultuum ne-
 cessaria viderentur, procurare. Quocirca singulari quodam im-
 petu tum excelsa, id est, montana sacra, & lucos idololatricos de-
 moliebantur, horumq; antistites remouebant : tum pijs & specta-
 tis viris è posteris Levi sedulam verbi diuini in scholis æque atq;
 in templis urgendi & exercendi curam demandabant. Quo fa-
 cto, statim ira DEI, quam cultus blasphemæ excitârant, remitte-
 bat : hominumq; cum omnes sensus restituto presentis pacis eom-
 modo letabantur : tum autem conscientia ob recuperatam æterna
 salutis spem reuiuiscabant. Ex his aliquo modo liquere arbitror, &
 pertinere ad regum atq; principum officium curam animarum, &
 nostrum Ducem nihil alieni ab officio suo fecisse, cum ad eandem
 quanto maximo potuit studio sese contulit. Existimo autem tan-
 to minùs rem istam proluxa commemoratione indigere : quanto
 magis confido, neminem ferè esse, quin superiorum annorum hi-
 storiam probè recordetur. Equidem quoties de illa cogito, toties
 mihi regum illorum, quos dixi, viuam imaginem intueri videor.
 Illos legimus falsis doctõribus sese opposuisse : introductos errores
 sustulisse : formam cultuum à DEO mandatam instaurâsse : ac
 personis deniq; idoneis illius conseruationem commisisse. Horum
 quid noster Princeps non præstitit ? Irrepserrat in hasce regiones
 perniciosum istud hominum genus, quod eo processit, amentia di-
 cam, an impietatis, nescio, ut ipsius CHRISTI Seruatoris no-
 stri personam calumniari, gloriam atq; maiestatem obscurare, cor-
 poris & sanguinis presentia Sacrosanctam cœnam spoliare, aliq;
 innumera errorum portenta stabilire audeat. Et sicut plerunq;
 fieri

1. Reg. 15.
 2. Par. 14.
 1. Reg. 22.
 2. Par. 17. &c
 2. Reg. 18.
 2. Par. 19.
 2. Reg. 22.
 2. Par. 34.

fieri solet, ut, quibus venena propinantur, non prius, quid biberint
 sentiant, quam cum per vniuersum illa corpus diffusa remoueri,
 aut euitari amplius nequeunt: ita parum tunc aberat, quin frau-
 dulenta ista colluuias adeò longè latèq; virulenta doctrinae sua se-
 mina dispergeret, ut difficulter postea eradicari & expelli potuis-
 set. Amabo vos, auditores optimi, quanta tunc audiebantur
 querela, quanta suspiria, gemitus quanti? Graue est, opum ia-
 cturam facere, acerbum per vim illis spoliari, miserabile in exili-
 um insuper eijci: quae mala consequi ferè bella, & hostiles impressio-
 nes consueuerunt. Sed amittere sincerum DEI verbum, & spem
 aeternae patriae perdere, quanta sit miseria, quae satis describat lin-
 gua nulla, opinor, extat. Huius vitae calamitates, si aliàs omnia
 consolationum genera labascunt, mitigari possunt promissione cae-
 lestis letitiae. Qui autem huius etiam spe orbati sunt, DEVS bo-
 ne, quod folium, quamuis vento vehementissimo, quod mare,
 quamuis aestu maximo potest illis esse inquietius? Quibus enim
 aduersus est DEVS (sicut omnibus verbum ipsius quacung; cul-
 pa non habentibus, est aduersissimus) illis terra, mare, caelum &
 omnia sunt aduersa, nec quicquam restat aliud, quam crudelissima
 ista, sed vanissima querimonia: ò montes cadite super nos, & vos
 Apoc. 6. 16. colles, operite nos, abscondite nos à facie sedentis super thronum, &
 ab ira Agni, quoniam venit dies magnus irae ipsius, & quis po-
 terit stare? Tantam miseriam cum Princeps noster laudatissi-
 mus animaduertit, à pestilentissimis hominibus imminere illis,
 quorum ut corpora & facultates, sic animas quoq; ac salutem de-
 fendere sui esse muneris sciebat: continuo rebus omnibus posthabi-
 tis, aduocato in exilium omnipotente DEO, quod agendum vide-
 batur, alacritate singulari & mira dexteritate aggrediebatur. Et
 quidni alacriter, caussa tam bona? quidni dextre ac feliciter, prae-
 sente Domino, in quo se vno regius Propheta David virtutem fa-
 cturum profitetur? Nolo hic esse prolixus, ubi res ipsa breuitatem
 adhiberi suadet. Nam spacio temporis breuissimo totum negocium

ex

ex animi sententia confectum fuit, hominesq; isti lucifugi vel red-
acti in ordinem, vel remoti, vel certè, si qui fraudem tegere calli-
dius nouerant, in tales coniecti sunt angustias, ut virus tandem
suum soli secum alere, ac concoquere necesse habuerint. Quæ res
quantum excitârit applausum, quantas gratulationes, quantum
apud omnes pios gaudium: loquuntur passim etiamnum in tem-
plis suggesta, cathedræ in scholis, singulis in ædibus parietes. Ex eo
namq; tempore, ut omnis grauioris periculi metus cessit, sic quic-
quid veris ac pijs Christianis animum hac in vita potest addere,
pristinum quasi vigorem recuperauit. Hactenus nihil diuerti ab
historia regum Iudaicorum: videbimus reliqua. Reges illi præ-
terquam quod cultus idolatricos exterminarent, veros etiam ac
DEO placentes in usum reuocabant, constitutis non tantum qui
ex verbo illos DEI commendarent, sed etiam, qui hos ipsos sedula
inspectione intra iustos officij limites continerent. Idem nostrum
quoq; Principem fecisse, vel utilissimum illud (ut sexcenta alia ta-
ceam) Visitationis opus, quod superioribus annis instituit, tam e-
uidenter demonstrare potest, ut verbis nihil loci videatur esse re-
liquum. Valeant sacrificuli Pontificij, qui de illo nescio quidnam
defectionis somniârunt: valeant quicunq; somnia ista vel credi-
derunt, vel alijs persuadere conati sunt. Nôrat ipsius Celsitudo,
quam doctrinam teneret: iampridem quorum vestigijs insisteret
statutum habebat: nec quid FRIDERICVS SAPIENS, quid
IOHANNES CONSTANS, quid horum successores egis-
sent, ignorabat. LUTHERANÆ doctrinæ (liceat enim sic vo-
care, quam CHRISTVM autorem habere minimè nos latet)
LUTHERANÆ doctrinæ se amatorem, se tutorem, se propu-
gnatorem profitebatur: amore quidem illius subditos hilares, tu-
tela animosos, propugnatione securos reddens, omnemq; animis il-
lorum, atque conscientijs tristitiam, metum, pauorem eximens.
Quid ergo veriùs, ut tandem ad finem properem, quàm verum
nos hactenus habuisse FRIDERICVM WILHELMVM,

Anno 1592.

G

hoc

hoc est, pacis non tantum civilis, sed etiam Spiritualis fidelissimum
patronum ac defensorem? Sed heu verbum triste atq; acerbum,
quod nos habuisse dicendum est, quo nunc miseri spoliati orbatiq;
sumus. Est quidem mortis conditio communis aequè omnibus:
summis & infimis: nobilibus & obscuris: egenis & diuitibus.
Sed talis Princeps an non videbatur vobis, auditores, nisi planè im-
mota lex mortis esset. an nō videbatur vobis, talis princeps immor-
talitate esse dignissimus? Ausim affirmare, si non omnino illam
consequi, tamen lucis huius vsura diutius frui potuisset, nisi nos
ob peccata nostra DEO visi essemus indigni, qui longius tanto
bono frueremur. Confido igitur, orationem finem suum affecu-
tam esse, apparentibus utcunq; causis, quæ hoc tempore vocare
nos in luctum debent. An non enim luctuosum, amittere ta-
lem principem, qualem hætenus, licet vix primis lineis, descri-
psimus? (quanquam ipse minimè sit amissus, qui meliore loco
esse, quàm nunc est, ne optet quidem:) an non luctuosum, au-
dire, nostra illum culpa citius hinc euocatum esse? an non de-
nig, luctuosum cogitare, quid, DEO peccatis nostris tantoperè
irascente, deinceps euenire possit? DEO benigno ac propitio no-
minato, cuncta simul bona nominantur. Iratum igitur DE-
VM nihil aliud, quàm presentissimum exitium comminari quis
dubitet? Quas quidem minas iamiam perficere conantur ex v-
na parte, quos Mahumetici furoris stimuli agitant: ex altera,
quos magna illa Babylonis meretrix vino prostitutionis suæ fa-
scinat: aliunde alij. Quibus vniuersis cum recordamur, quan-
ta se diligentia Dux inclytus FRIDERICVS WILHEL-
MVS, dum in viuis fuit, opposuerit: quàmq; admirando stu-
dio crudelitatem illorum, atq; fraudem declinârit: quid restat,
quàm vt illo nunc mortuo exclamemus, ô luctus ingens, ô acer-
bus dolor: ô tempus, ad quod reseruati sumus, miserandum. Quod
si dicam, quanta ipsius Celsitudini fuerint amicitia necessitudi-
nes cum beatissimo & laudatissimo Principe GEORGIO ER-
NESTO,

Apoc. 17. 2.

NESTO, Hennenbergensium principum ultimo, & primo
Gymnasij huius fundatore: tum quot quantaq; post huius obi-
tum, præter communem Gubernationem in vniuersam hanc di-
tionem beneficia illius extent singularia: quàm deniq; ad hoc
nostrum Gymnasium adiuuandum, & conseruandum omni tem-
pore fuerit propensus, quod sua ipsius presentia quondam digna-
ri, & ad operas scholasticas in eo spacium integræ horæ unâ cum
Illustrissimo principe GEORGIO GVSTAVO, Palatino Rhe-
ni, ac Duce Bauariæ, &c. commorari non dubitauit: ac quoq; si
dicam, vereor ne mæror inde meus, & nostrum omnium tantum
excrescat, vt non verbis amplius, sed stupore declarandus sit. At-
qui necesse est adhiberi modum, tantumq; lamentis indulgeri, vt
ne quid nimis facere videamur. Dura nobis ostendit DEVS, Psal. 60. 5.
vt Davidis querela utar, nosq; vino perturbationis inebriauit.
Sed qua est bonitate ac misericordia, vicissim dedit metuentibus Vers. 6.
ipsum clarissimum fauoris atq; gratiæ signum, quo confirmentur,
& quasi expanso vexillo triumphent. Orbati sumus PATRE
PATRIÆ fideli & pio, quem lacrumis prosequimur meritissi-
mis, & cum nostram vicem miseramur, tum relictorum libero-
rum, & Illustrissimæ Viduæ sortem deploramus. Sed vicissim in-
spem nos erigere bonam debent, duo illi Heroës, CHRISTIA-
NVS II. Elector potentissimus, & IOHANNES, princeps
Illustrissimus, ambo Duces Saxonie, Landgrauij Thuringiæ,
Marggrauij Misniæ, &c. Domini nostri Clementissimi, quo-
rum erga DEVM pietas singularis, erga verbum ipsius ardor
incredibilis, inusitata erga subditos humanitas, optima nobis quæq;
certo certius pollicentur. Modò ne nos in securitatem nos demus,
sed tum demum felicitis bonorum Principum gubernationis fru-
ctus ad nos redundare statuamus, cum illorum vestigia in colen-
do DEO, & sincero ipsius verbo amplectendo, qua decet obedi-
entia & fidelitate sequimur: & illorum gubernationem, quam
non male quidam in difficillimis rebus numerant, precibus no-

*stris subleuare diligenter studemus. Quod igitur reliquum
est, ad te, CHRISTE IESV, redemptor & Seruator noster u-
nice, orationem meam conuerto, tuamq; opem atq; gratiam vo-
tis imploro ardentibus: respice, quam in his terris pro ineffabili
tua misericordia collegisti Ecclesiam, illamq; deinceps etiam con-
stanter inter nos conserua, & contra hostium furores & insidias
fortiter defende: Sana contritiones eius, quia commota est, &
cum nos omnes, ad quos praesens lucus pertinet, tum autem Il-
lustrissimam Viduam, & relictos eidem liberos benignè consolare:
Principes nostros CHRISTIANVM II. Electorem, & IO-
HANNE M, ceterosq; Saxoniae Duces Spiritu roboris ac Sapi-
entiae clementer rege ac confirma, vt eorum gubernatio tibi cum-
primis sit honorifica, & Ecclesiae salutaris: alat tranquillitatem
publicam & studia pietatis, ac bonarum literarum etiam in hoc Gy-
mnasio feliciter promoueat, quò semper habeamus, quod
misericordiam tuam infinitam & im-
mensa beneficia gratis a-
nimis praedice-
mus.*

D I X I.

Γενεαλογίας

**DVCVM SAXONIAE, QUAN-
tùm eius in oratione mentio fa-
cta est, paulò clarior de-
lineatio.**

VVEDE.

10085

Faint, mostly illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. Some words like "Georgius" and "Albericus" are faintly visible.

M. C.

ULB Halle
004 967 682

3

4077

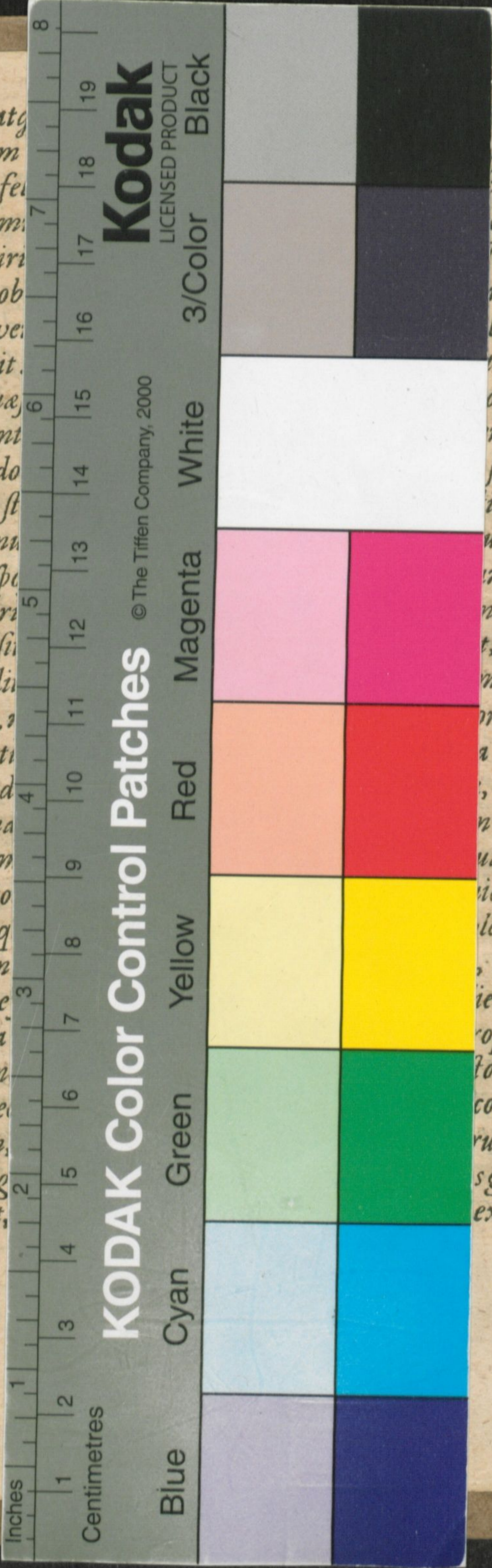

Anno Christi,
1562. die
25. Apr.

Sen. Her. fur.
v. 339.
Petr. de rem.
vtr. fort. lib.
1. dial. 16.

stas dolendi atq;
tentis gratiam
Atq; utinam fe
in sua atq; om
sine vestro, viri
Quod ut à vob
rit, scio, ubi ve
mea vacillabit.
nam. Sed qua
nitatem infant
prudenciam do
patria nostra st
interim animu
ditata, & dispe
qui missis pluri
mo, cuius celsi
nunc est condi
illius utcunq;
vulnera, tant
Ortum illi ded
præstantissima
dine nobilissim
cerioris religio
culpam illos, q
titur; gloriam
quisq; virtute
inquit Seneca
seris, ab alio n
tiamus, vel re
experientiam,
scuro loco prog
dem nobilitat,

omnipo-
abeamus.
cipulorum
onem: &
te videar.
rogo. E-
bi scientia
ttenda po-
orum ieiu-
rum: im-
sim, si tali
ineam, ut
udicio me-
m. At-
nostro opti-
t, ipse, qua
memoriam
orum simul
a refricent.
, vetustate
n magnitu-
uatione sin-
videm quod
lendore pe-
, quam sua
iena iactat,
proprio sum-
torias excu-
consulamur
runt, & ob-
s genus qui-
expertes, sic
inglo-

